

УДК: 657.1:622.7

Кузьмінська К.І., аспірантка  
Львівська комерційна академія

## АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

© Кузьмінська К.І.

У даній статті розглянуто основні проблеми пов'язані з організацією управлінського обліку на гірничо-збагачувальних підприємствах. Запропоновано елементи організації управлінського обліку на підприємствах гірничо-збагачувального комплексу із врахуванням специфіки їх діяльності.

**Ключові слова:** організація управлінського обліку, гірничо-збагачувальні підприємства.

In this article is examined the basic problem related to organization of administrative accounting on domestic enterprises. The elements to organization of administrative accounting are offered on the enterprises of domestic in relation specific of their activity.

**Key words:** organization of administrative accounting, the enterprises of domestic.

В этой статье описаны основные проблемы связанные с организацией управленческого учета горно-обогатительных предприятий. Предложены элементы организации управленческого учета на предприятиях горно-обогатительного комплекса учитывая специфику их деятельности.

**Ключевые слова:** организация управленческого учета, горно-обогатительные предприятия.

**Вступ.** Ефективне функціонування підприємств у ринкових умовах неможливе без створення сучасної і дієвої системи управління. Якість загального управління визначається рівнем інформатизації менеджменту щодо стану справ на підприємстві. На даний час актуальним є надання інформації як загалом по підприємству, так і за визначеними структурними частинами (сегментами, господарськими одиницями, функціональними напрямками тощо). Тому для підвищення рівня управління досить важливим завданням є організація адекватної системи інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень. Цьому завданню у найбільшій мірі відповідає система управлінського обліку.

Особливості побудови управлінського обліку розглянуто як у

вітчизняній, так і в іноземній економічній літературі, зокрема у працях таких вчених: С.Ф. Бутинця, М.Г. Чумаченка, М.С. Пушкаря, Л. В. Нападовської, Р. Ентоні, В.Ф. Палія, Ч.Т. Хонгрена та інших. Проте цілісного наукового дослідження щодо організації управлінського обліку з урахуванням специфіки діяльності підприємств гірничо-збагачувальної галузі досі не проведено. Тому метою написання статті є теоретичне та практичне обґрунтування та висвітлення окремих елементів організації управлінського обліку з врахуванням організаційно-технологічних особливостей діяльності таких підприємств.

**Результати дослідження.** Під управлінським обліком розуміють процес формалізованих процедур, виміру, накопичення, аналізу, інтерпретації та надання фінансової і не фінансової інформації, на основі якої менеджери приймають оперативні і стратегічні рішення. Управлінський облік охоплює систему управління діяльністю підприємства в цілому, включаючи стратегічне управління, оцінку діяльності підприємства, її підрозділів, контроль та планування господарської діяльності та забезпечує оптимальне використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів. Тому для організації ефективної системи управління потрібно враховувати її основні складові:

- розробку показників діяльності;
- облік і управління витратами;
- стратегічне та оперативне планування діяльності.

Управлінський облік ґрунтується на методиках, пов'язаних із функціональними процесами на підприємстві, тому слід враховувати наступні їх особливості:

- розмір бізнесу суб'єкта господарювання – (визначає обсяги облікової інформації, її різноманітність і структуру);
- взаємозв'язок елементів організації та виробничої структури підприємств (впливає на склад інформації, порядок її формування);
- галузеву специфіку суб'єкта господарювання (належність підприємств до певної галузі впливає на побудову виробничого процесу) [1, с.29].

Часто на діючих підприємствах використовують окремі елементи управлінського обліку, тому важливим є їх об'єднання в єдину систему для підвищення якості управління підприємством (рис.1).

Важко не погодитись з думкою В. Сопка, який стверджує, що кожний вид господарського обліку, контролю та аналізу є самостійним родом діяльності й видом економічної інформації. А це означає, що кожний з них організаційно виокремлюється в управлінській системі як підсистема нижчого порядку, тобто розглядати їх слід як взаємопов'язані та взаємозумовлені системи, які перебувають у безперервному русі — постійно розвиваються, змінюються [2, с.5]. Тому при організації управління слід поєднувати ці підсистеми з метою надання більш точної інформації користувачам.

Гірничо-збагачувальні підприємства мають ряд особливостей, які пов'язані із виробничим процесом (видобутком та збагаченням руди), що має значний вплив як на організаційну структуру підприємства, так і на побудову системи управлінського обліку. Зокрема розміщення підприємств, яке залежить від знаходження корисних копалин, що потребує значного розвитку гірничорозвідувальних робіт для підготовки відповідної виробничої бази; гірничо-геологічні умови місцезнаходження корисних копалин (глибина залягання руди визначає спосіб розробки родовища – відкритим чи підземним способом), виробнича потужність та строки використання гірничо-збагачувального підприємства залежать від покладів корисних копалин та інтенсивності проведення видобувних робіт. Видобуток корисних копалин та їх підготовка для металургійного виробництва складається із декількох стадій: геологічна розвідка, гірничопідготовчі роботи, видобуток і збагачення руди. Витрати, які виникають на кожному етапі мають різне економічне значення, різні джерела фінансування та по-різному включаються до собівартості продукції. Внаслідок чого виникає необхідність здійснювати попроцесне калькулювання собівартості руди, що має вплив на організацію аналітичного обліку на гірничо-збагачувальних підприємствах [3, с.55]. Тому підприємства гірничо-збагачувального комплексу мають складну організаційну структуру, яку слід враховувати при створенні дієвої системи управління:

– найвищий рівень управління представлений генеральним директором (керівником), його заступниками (заступник комерційних питань, заступник з питань охорони праці та інших) та головного інженера;

– на тактичному (середньому) рівні управління можна виділити керівників функціональних служб, а саме: головного бухгалтера, начальника відділу кадрів тощо;

– операційний рівень представлений підрозділами основного (кар'єри, збагачувальні фабрики) та допоміжного виробництва (дослідна лабораторія, маркшейдерський відділ, геолого-розвідувальний відділ тощо).

При цьому значну увагу потрібно приділити розподілу обов'язків між працівниками та визначенню меж їх відповідальності. Таку змогу дасть децентралізація управлінського обліку. Так кожному заступнику генерального директора підпорядковуються відповідні підрозділи комбінату. У свою чергу кожний підрозділ (відділ) має свого начальника, який відповідає за ведення та організацію роботи у ньому. Внаслідок такої організаційної структури відбувається ефективно управління діяльністю підприємства. Кожна структурна одиниця є відокремленим обліку на підприємствах гірничо-збагачувального комплексу підрозділом, тобто вона самостійно організовує свою діяльність і відповідає за її здійснення та результати. Начальники відділень у встановлений термін звітуються перед вищим керівництвом за виконану роботу та обговорюють питання, які є важливими для діяльності підрозділів як структурних одиниць, так і підприємства в цілому. Таким чином, підприємство являє собою ієрархію центрів відповідальності: на нижньому рівні знаходяться відділи та виробничі ділянки (кар'єри, збагачувальні фабрики) на чолі з начальниками відділень, начальники відділень підпорядковуються заступникам генерального директора; заступники, у свою чергу, відповідають перед генеральним директором. Саме підприємство також є центром відповідальності на чолі з генеральним директором. Для успішного управління підрозділами необхідно розробити інформаційну систему, що передбачатиме облік прибутків і збитків в кожному підрозділі, а також штат працівників у підрозділах, що здатні інтерпретувати ці показники. Така інформаційна модель управління створить умови для забезпечення контролю з боку вищого керівництва. Між підрозділами і вищим керівництвом має існувати прямий зв'язок. Дана система базується на контактних взаємовідносинах між господарськими одиницями і керівництвом, що сприяє швидкому

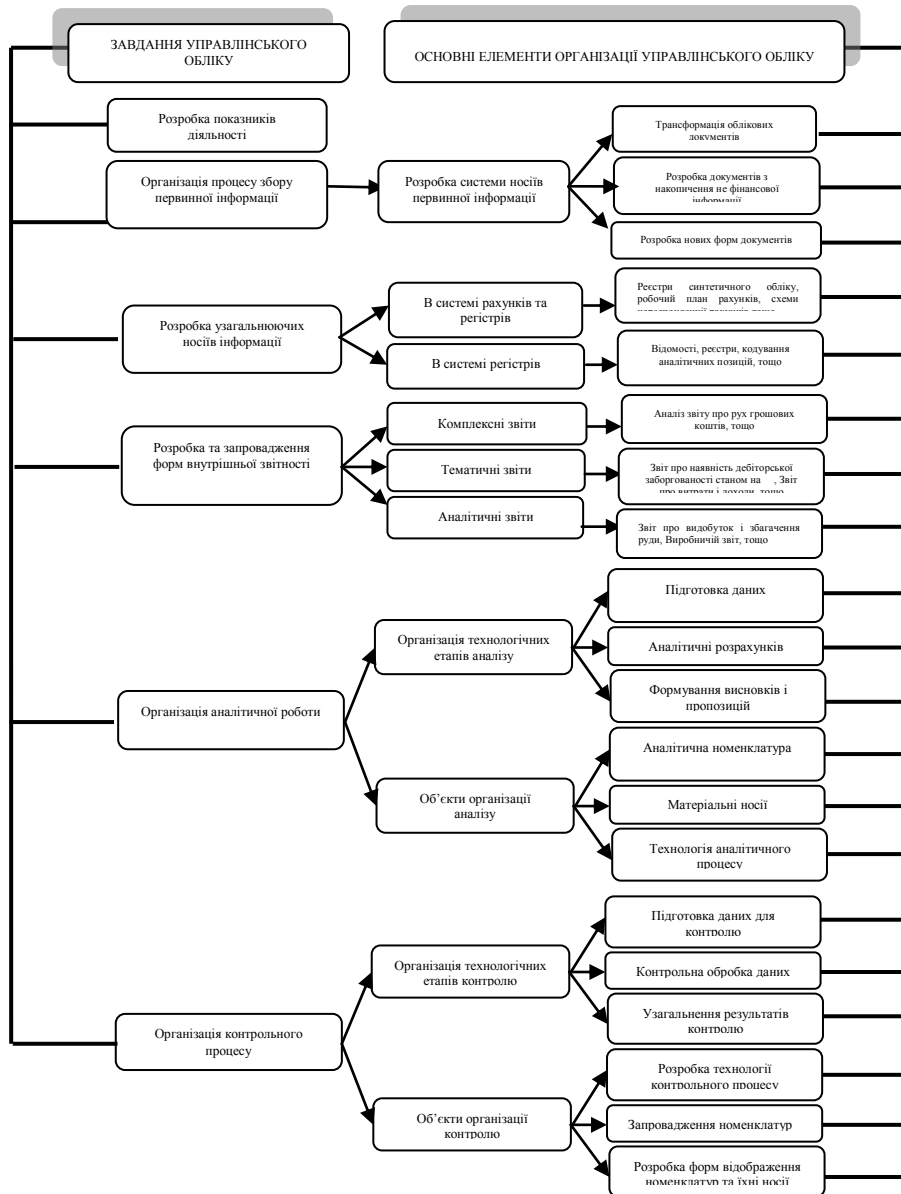


Рис.1. Логіко-структурна модель організації управлінського обліку прийняттю рішень [4].

У кожному підрозділі та на підприємстві в цілому потрібно створити відповідну систему документообігу, визначити та затвердити форми первинних документів (із врахуванням специфіки діяльності) та форми внутрішньогосподарських звітів. При такій організації важливим є встановлення відповідальних осіб за здійснення конкретних операцій та проведення ефективного внутрішньогосподарського контролю.

**Висновок.** Таким чином, при побудові системи управлінського обліку підприємств гірничо-збагачувального комплексу потрібно:

– враховувати організаційні та технологічні особливості виробничого процесу;

– підвищення рівня управління та ефективності прийняття управлінських рішень на гірничо-збагачувальних підприємствах можна досягти шляхом запровадження логіко-структурної моделі організації управлінського обліку, зміст якої зображено на рис.1.;

– система управлінського обліку на підприємствах гірничодобувного комплексу повинна формуватись у тісному взаємозв'язку і охоплювати всі рівні організаційної структури управління;

– розробити внутрішню звітність підприємства та форми первинних документів, які б охоплювали всі стадії виробничого процесу;

– запровадження логіко-структурної моделі організації управлінського обліку дозволить продовжити наукові дослідження щодо розвитку та умов кожного елементу даної моделі.

#### **Список використаних джерел:**

1. Світлана Кузнецова «Технологія організації бухгалтерського обліку з урахуванням специфіки суб'єктів господарювання»// Бухгалтерський облік і аудит. – 2008 – №6;

2. Сопко В. В., Завгородній В. П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник. — К.: КНЕУ, 2004. — 411с.

3. Калькуляція себестоимости продукции в промышленности: Учебное пособие/ В.А.Белобородова, А.П.Чечета, В.Т.Слабинский і др. – 2-е узд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 1989. – 279с.

4. Дикарева Х. Л. Проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення структурними підрозділами підприємства // Економіка і держава, - №8, - 2006.